

FAKTA A DOPORUČENÍ K GENDEROVÉ ROVNOSTI V RÁMCI STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM

-
- Visegrad Fund
-
-

FAKTA A DOPORUČENÍ K GENDEROVÉ ROVNOSTI V RÁMCI STŘEDNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ S VÝUČNÍM LISTEM

Ve všech zemích Víšegrádské čtyřky jsou na pracovním trhu ženy koncentrovány v oblastech služeb, prodeje, vzdělání, administrativy, sociálních služeb a zdravotnictví. Muži převažují v oblastech stavebnictví, průmyslu, telekomunikací, dopravy a strojírenství.

Pro Českou republiku, Maďarsko, Polsko i Slovensko je typická výrazná genderová segregace trhu práce, kdy vybraná zaměstnání vykonávají téměř výhradně muži nebo naopak ženy. V důsledku toho v některých oblastech zcela chybí ženy – například v technických profesích, a v dalších jsou naopak ve výrazné menšině muži – například ve vzdělávání a zdravotnictví.

Genderová segregace má řadu negativních důsledků, zejména pokud jde o platové podmínky a prestiž spjatou s konkrétními povoláními. Feminizované profese (tedy ty, kde ženy tvoří 70% zaměstnaných a více) jsou ohodnoceny nejnižšími platy. Jsou to například kadeřnice a kosmetičky, servírky, švadleny, pomocné síly ve zdravotnictví a farmacii. Ženy na pozicích, které obvykle zastávají muži (jako například mechaničky, elektrikářky, obchodní zástupkyně a prodejkyne, pracovnice ve strojírenství nebo námořní a letecké dopravě), vydělávají více, než ženy vykonávající „typicky ženská“ povolání.

Jedním z důsledků genderové segregace je platová nerovnost. I když ženy v tradičně mužských povoláních vydělávají výrazně méně než muži ve stejné profesi, jsou tyto pozice pro ženy výhodnější, vzhledem k obecně vyššímu finančnímu ohodnocení oproti „typicky ženským“ povoláním. Volbou „typicky mužských“ povolání totiž ženy mohou výrazně zlepšit svou ekonomickou situaci, ať už díky vyšším příjmům nebo díky lepší zaměstnatelnosti. Zaměstnávání žen v těchto pozicích následně povede ke snížení chudoby způsobené genderovou nerovností a také bude mít pozitivní vliv na současný nedostatek kvalifikované pracovní síly, což brání ekonomickému růstu ve všech zemích V4.

Genderová nerovnost na trhu práce má své kořeny ve vzdělávacím systému, který je prostoupen genderovými stereotypy. To je dobře vidět na úrovni středního vzdělávání s výučním listem, resp. na počtu absolventek technických oborů, například elektrotechniky či stavebnictví, který nedosahuje ani 10%, zatímco v oborech jako zdravotnictví nebo sociální práce tvoří dívky 80% absolventek. I přes narůstající trend, kdy do „typicky ženských“ oborů proniká více chlapců, nelze vypozařovat obdobnou tendenci, pokud jde o průnik dívek do oborů „typicky mužských“.

Jelikož se nabídka oborů vnímaných jako tradičně mužské a ženské de facto zakládá na stereotypních vzorcích volby povolání, mají dívky ve srovnání s chlapci relativně omezené možnosti výběru oborů po ukončení základní školy. Tato skutečnost je ještě výraznější u oborů s výučním listem a u praktických středních škol, tedy na úrovni vzdělávání, která do velké míry limituje budoucí profesní možnosti absolventů a absolventek, kteří si své povolání prostřednictvím výběru středoškolského vzdělání volí v relativně mladém věku.

DOPORUČENÍ

Krátkodobý horizont

- zvýšit počet dívek na školách s tradičně vysokým poměrem chlapců (například zavedením stipendií pro dívky, které si zvolí „tradičně mužské“ obory, nebo zavedením kvót pro dívky studující tyto obory)
- přejmenovat studijní obory a učinit je přitažlivějšími tak, aby zaujaly dívky v případě oborů s převahou chlapců a chlapce v případě oborů s převahou dívek
- změnit stereotypní rozdělení školních předmětů a umožnit studentům a studentkám rozvíjet aktivity a schopnosti napříč disciplínami (tak aby chlapci i dívky měli rovnocenný přístup k uměleckým a řemeslným oborům)
- zprostředkovat detailní informace o každodenní náplni jednotlivých profesí, tak aby dívky i chlapci volili studijní obory vědomě a informovaně (např. prostřednictvím mentoringových programů, Girls Days, návštěv na pracovištích)
- představit dívkám a chlapcům vzory už na základních školách (např. prostřednictvím mentoringových programů, Girls Days)
- zajistit financování neziskových organizací a dalších iniciativ podporujících genderovou desegregaci vzdělávání

Dlouhodobý horizont

- integrovat principy genderově citlivého vzdělávání do vzdělávacích plánů, učebnic, vedení škol a kariérního poradenství
- prosadit používání genderově citlivého jazyka a vizualizací pro charakteristiku a popis profesí (např. na webových stránkách škol, v propagačních materiálech)
- eliminovat genderově stereotypní zobrazování profesí (např. prostřednictvím osvětových kampaní nebo spoluprací se zaměstnavateli)
- implementovat kurzy genderově senzitivního vzdělávání do studijních programů učitelství a pedagogiky na vysokých školách
- zajistit dialog s rodiči, školami a pedagogicko-psychologickými poradnami s důrazem na důležitost poučeného a informovaného výběru budoucí profese

---

Zpracováno v roce 2017 v rámci projektu *Girls can do it. Supporting nontraditional career choices of women with vocational education*, který byl podpořen z prostředků International Visegrad Fund.